Παραπληροφορήστε με φωτογραφία!

Θεωρητική εισαγωγή και Εκπαιδευτική Δραστηριότητα για

Αντισώματα στην Παραπληροφόρηση:

Διαδικτυακό Σχολικό Εργαστήρι

(Μια απλή σχολική δραστηριότητα:

Μαθαίνω κατασκευάζοντας τη δική μου παραπληροφόρηση!)

Ανδρέας, Γιώργος, Δέσποινα, Δημήτρης, Έλλη, Θανάσης, Κρυσταλλία, Μαρία, Παναγιώτα, Σοφία, Στέλλιος
Α.Π.Κυ, Ι.Κυ, ΑΜΙ, Π.Ι. …
Για το έργο «Αντισώματα στην Παραπληροφόρηση» ΤΕΠΑΚ, US Embassy, ΥΠΠΑΝ-Π.Ι. …

Είναι το Διαδίκτυο αξιόπιστη πηγή πληροφόρησης;

Το Διαδίκτυο δεν είναι πηγή πληροφόρησης. Το Διαδίκτυο είναι μέσο διά του οποίου ερχόμαστε σε επαφή και επικοινωνία με διάφορα, μεταξύ των οποίων και με πηγές πληροφόρησης. Δισεκατομμύρια πηγές πληροφόρησης. Προφανώς δεν είναι όλες αξιόπιστες. Προφανώς κάποιες είναι. Στο διαδίκτυο υπάρχουν όλες οι εφημερίδες. Είναι αξιόπιστες; Υπάρχουν όλες οι εγκυκλοπαίδειες. Είναι αξιόπιστες; Όλες οι εταιρείες και οργανώσεις. Όλες οι θρησκείες, τα πολιτικά κόμματα, όλες οι διαφημίσεις, τα τραγούδια, οι προσευχές και οι βλασφημίες, όλες οι απόψεις.

Υπάρχουν χιλιάδες κοινωνικά δίκτυα με δισεκατομμύρια χρήστες. Είναι αξιόπιστα; Μα και τα κοινωνικά δίκτυα δεν είναι πηγή πληροφόρησης. Είναι αξιόπιστο το τηλέφωνο; Εξαρτάται από αυτόν με τον οποίο μιλάτε, όχι από το τηλέφωνο! Και τα κοινωνικά δίκτυα είναι μέσα επικοινωνίας: αν ο συγκεκριμένος συνομιλητής σας στο κοινωνικό δίκτυο είναι αξιόπιστος, τότε και η πληροφορία που σας δίνει είναι, αν δεν είναι, όχι.

Επομένως: το ερώτημα αν τα ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα και το Διαδίκτυο είναι αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης είναι λάθος ερώτημα. Θέτοντάς το είναι σα να μην καταλαβαίνουμε τί είναι το Διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα. Το ερώτημα «αν όλες οι πηγές πληροφόρησης που βρίσκουμε στο διαδίκτυο είναι αξιόπιστες» έχει την προφανή απάντηση «όχι» και επομένως το πραγματικό ερώτημα είναι:

Πώς διακρίνουμε την αξιοπιστία μιας πληροφορίας (που βρήκαμε στο διαδίκτυο);

Και η απάντηση είναι: βασικά με τον ίδιο τρόπο που διακρίνουμε την αξιοπιστία μιας πληροφορίας που βρήκαμε οπουδήποτε αλλού. Έχουμε δύο στοιχεία για να αξιολογήσουμε: το περιεχόμενο και την πηγή της πληροφορίας. Κανένα από τα δύο δεν είναι τόσο απλό όσο φαίνεται.

Ποιο είναι το περιεχόμενο της διπλανής φωτογραφίας; Τί πληροφορία βγάζουμε από αυτή;

Τέσσερεις άντρες τρέχουν, οι τρεις με στολή καταστολής αστυνομικού. Είναι πράγματι αστυνομικοί; Έχουν μάσκες: είναι για COVID ή για δακρυγόνα; Πού έχει παρθεί; Στην Ελλάδα ή στην Κύπρο; Πότε; Μάλλον είναι καλοκαίρι αφού φορούν όλοι κοντομάνικα. Οι αστυνομικοί τρέχουν για να τον πιάσουν, για να τον χτυπήσουν, ή κυνηγούν κάποιους μπροστά από αυτόν; Στην πραγματικότητα, από τη φωτογραφία και μόνο δεν μπορούμε να βγάλουμε καμία πληροφορία. Μηδέν. Δεν ξέρουμε καν αν είναι από κινηματογραφική ταινία ή από πραγματικά γεγονότα, αν έχει περάσει από Photoshop, αν είναι στημένη. Χωρίς στοιχεία για τη λήψη της φωτογραφίας ως πηγή πληροφόρησης είναι άχρηστη έως επικίνδυνη. Ως πηγή παραπληροφόρησης όμως είναι ότι πρέπει!

Ποιο είναι το περιεχόμενο της φωτογραφίας παρακάτω; Τί πληροφορία βγάζουμε από αυτή; Βλέπετε ότι είναι η ίδια ακριβώς φωτογραφία. Τώρα όμως είναι στο πλαίσιο ενός άρθρου της εφημερίδας «Ο Ταχυδρόμος». Και αυτό το πλαίσιο αλλάζει, όχι βέβαια το περιεχόμενο, αλλά την πληροφορία που συνάγουμε ερμηνεύοντας το περιεχόμενο της φωτογραφίας στο πλαίσιο του άρθρου. Επομένως η πληροφορία που (εμμέσως) μεταδίδει μια φωτογραφία εξαρτάται από το πλαίσιο, to context, τα συμφραζόμενα.] Φυσικά, μπορεί και το άρθρο να είναι πλαστό -αυτό όμως είναι άλλο ζήτημα, θα το δούμε αργότερα. Έστω ότι πράγματι βλέπετε αυτό το άρθρο με τη φωτογραφία σε έντυπο φύλλο της εφημερίδας που έχετε στα χέρια σας. Τί πληροφορία συνάγουμε;

Ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ – 27 Ιουνίου 2016

Η χθεσινή διαδήλωση στην Αθήνα ενάντια στις Τουρκικές προκλήσεις

Με αφορμή τις συνεχιζόμενες Τουρκικές προκλήσεις χιλιάδες πολίτες διαδήλωσαν χτες ενάντια στην κυβερνητική πολιτική ανοχής και κάλεσαν την κυβέρνηση να κρατήσει σθεναρή στάση. Πολίτες όλων των ηλικιών κρατώντας ελληνικές σημαίες ανάγκασαν την αστυνομία αρχικά να διακόψει την κυκλοφορία των οχημάτων στο κέντρο της Αθήνας. Όταν όμως μέρος των διαδηλωτών άρχισε να σπάζει και να καταστρέφει βιτρίνες καταστημάτων, να αναποδογυρίζει αυτοκίνητα και βάζει φωτιά σε κάδους απορριμμάτων, η αστυνομία αναγκάστηκε να διαλύσει βίαια τη συγκέντρωση.

Ποιο είναι το περιεχόμενο των παρακάτω φωτογραφιών; Τί πληροφορία βγάζουμε από αυτές; Βλέπετε ότι η φωτογραφία, είναι ίδια, αλλά έχει διαφορετικό υπότιτλο, λεζάντα.

Δύο πάνοπλοι ΜΑΤατζήδες κυνηγούν να χτυπήσουν έναν άοπλο γέροντα που προσπαθεί να τους ξεφύγει τρέχοντας	Αστυνομία και πολίτες τρέχουν για να διώξουν αναρχικούς που μπήκαν στη μέχρι τότε ήρεμη διαδήλωση	Φωτογραφία αρχείου (Πηγή: ΑΠΕ)

Τί αλλάζει με τη λεζάντα;
Μια λεζάντα μπορεί να δίνει πληροφορίες περί της φωτογραφίας ή να περιγράφει τη φωτογραφία.
Πληροφορίες περί της φωτογραφίας είναι πχ πότε και πού τραβήχτηκε, πού τη βρήκαμε, ποιος έχει τα πνευματικά δικαιώματα, αλλά και πληροφορίες για τον τρόπο, το φακό, το φίλτρο και την επεξεργασία που υπέστη στη συνέχεια. Τέτοιους είδους στοιχεία ονομάζονται **'μεταδεδομένα'.**
Η περιγραφή της φωτογραφίας συνιστά ερμηνεία.

Από τις τρεις λεζάντες, οι δύο πρώτες ερμηνεύουν ενώ η τρίτη δίνει κάποια μεταδεδομένα (πού βρήκε η εφημερίδα τη φωτογραφίας)
(α) Δύο πάνοπλοι ΜΑΤατζήδες κυνηγούν να χτυπήσουν έναν άοπλο γέροντα που προσπαθεί να τους ξεφύγει τρέχοντας
(β) Αστυνομία και πολίτες τρέχουν για να διώξουν αναρχικούς που μπήκαν στη μέχρι τότε ήρεμη διαδήλωση
(γ) Φωτογραφία αρχείου – Πηγή: ΑΠΕ

Αν λοιπόν, αλλάξω ή παραλείψω τη λεζάντα και αναμεταδώσω τη φωτογραφία, τότε είμαι ένοχος παραπληροφόρησης. Εγώ είμαι η πηγή της παραπληροφόρησης, εγώ που το έκανα, όχι το Διαδίκτυο, ούτε το Instagram όπου το δημοσίευσα.

Εκπαιδευτική Δραστηριότητα για το εργαστήριο

Διαλέξτε ένα θέμα που σας ενδιαφέρει και σας απασχολεί.
(Μπορεί να είναι μαθητικό, λχ αν θα γίνουν τελικά εξετάσεις τετραμήνου.
Μπορεί να είναι κοινωνικό, λχ αν οι πρόσφατες πλημμύρες οφείλονται στην υπερθέρμανση του πλανήτη και την κλιματική αλλαγή.
Μπορεί να είναι αθλητικό, λχ αν η φάση στον αγώνα ΑΠΟΕΛ – Ομόνοια ήταν πράγματι πέναλτι ή όχι.

Μπορεί να είναι της γενικότερης επικαιρότητας, λ.χ αν οι πολίτες τηρούν ή όχι τα μέτρα για την πανδημία.)

Βρείτε φωτογραφίες για το θέμα αυτό.

Σκεφτείτε διάφορες, αντικρουόμενες απόψεις για το θέμα.

Ξαναβρείτε φωτογραφίες που μπορεί να τεκμηριώνουν απόψεις για το θέμα (ενώ μπορεί και να μην έχουν άμεση σχέση, πχ μπορεί να είναι μια παλιά φωτογραφία από πλημμυρισμένο σπίτι ή γκρεμισμένο γεφύρι)

Διαλέξτε μια φωτογραφία και σκεφτείτε τρεις διαφορετικές λεζάντες που να υποστηρίζουν τρεις διαφορετικές απόψεις.

Βάλτε τις στο λογαριασμό σας σε κοινωνικό δίκτυο και ρωτήστε τους φίλους σας τί πιστεύουν!